

**Van:** han Soete <han@indymedia.be>  
**Aan:** news@lists.indymedia.be  
**Datum:** 04/09/2009 02:36 PM  
**Onderwerp:** [News] **Opinie: Geen kranten zonder overheidssteun**

Beste,

We stuurden dit opiniestuk naar enkele dagbladen die echter weigerden om het op te nemen. Tot nu werd ook het boek: "Crisis in de media" doodgezwegen in de media. Het is nochtans voorlopig het enige boek waarin je een spectrum van meningen en inzichten vindt over de crisis waar nu ook de Vlaamse media mee kampen. We denken dat het debat over media een publiek debat moet zijn waar best zoveel mogelijk sociale bewegingen en het hele middenveld bij betrokken wordt. Daarom wilden we u graag onze opinie voorleggen en vernemen we graag uw mening, aanvullingen of opmerkingen.

Alvast hartelijk bedankt.

## Zonder gulle overheidssteun waren er nu al geen kranten meer

Christophe Callewaert & Han Soete

**Uitgevers wensen ook in deze barre crisistijden geen extra subsidies. Journalistenverenigingen (VVJ en vakbonden) willen dat eventuele steun gekoppeld wordt aan voorwaarden. Wat iedereen schijnt te ontgaan, is dat de kranten niet eens zouden bestaan zonder de enkele honderden miljoenen euro die de overheid hen nu al toestopt.**

In tijden van crisis zijn er altijd twee uiterste reacties: ontkennen dat er iets aan de hand is en doemdenken. Bij de crisis in de media is dat niet anders. Op de Staten-Generaal van de media neigden de meeste reacties naar het eerste uiterste. De voorstellen die op tafel liggen zijn eerder technisch van aard en omzeilen het fundamentele debat. Een beetje meer overheidsadvertenties en wat lagere posttarieven (natuurlijk zonder enige voorwaarde, roepen de mediabazen in koor), meer geld voor onderzoeksjournalistiek en wat gesleutel aan het statuut van de journalisten, dat is het zo ongeveer. Een beetje mager als antwoord op een crisis die misschien wel dezelfde impact zal hebben als het verdwijnen van de middeleeuwse kopiisten en de uitvinding van de boekdrukkunst. 'Misschien', schrijven we, maar het is zoals met de klimaatwijziging, zelfs als er geen 100 procent zekerheid is over de sombere voorspellingen, kunnen we toch maar beter voorbereid zijn.

Over één ding bestaat alvast geen twijfel: het huidige businessmodel van kranten kraakt in zijn voegen. In dat model zijn kranten in handen van grote commerciële bedrijven die winst hopen te maken door adverteerders te lokken en door lezers te laten betalen voor hun producten. Vooral jonge lezers stillen hun honger naar informatie almaar meer op het internet. Op het net botsen de kranten op talrijke concurrenten waaronder grote spelers als Google of Facebook die zelf geen letter content produceren, maar die wel met een groot deel van de advertentiekoeke gaan lopen. Behalve voor heel specifieke en gespecialiseerde artikels (zoals bijvoorbeeld financiële informatie) lijken internetgebruikers ook niet bereid om te betalen voor nieuws. Op die dalende inkomsten en krimpende markt reageren de mediabedrijven als normale bedrijven. Er wordt gesnoeid en bespaard en steeds minder journalisten moeten steeds meer produceren met alle gevolgen vanden voor de kwaliteit van de media. Als je de sector in zijn geheel bekijkt, zie je ook op dat niveau dezelfde trends als in andere economische sectoren. Kleine spelers worden opgeslokt of gaan ten onder zodat er maar een klein aantal mastodonten overblijven. In Vlaanderen zijn er nog drie spelers actief op de krantenmarkt. In de markt van de populaire en de kwaliteitskranten zijn er zelfs maar twee concurrenten meer (Corelio met De Standaard en De Persgroep met De Morgen en De Tijd). De Persgroep palmde enkele weken geleden ook nog eens een kwart van de Nederlandse krantenmarkt in.

De combinatie van dalende inkomsten en cijferende managers zorgt voor een neerwaartse spiraal die genadeloos geanalyseerd werd in het veelbesproken boek Flat Earth News van de Britse onderzoeksjournalist Nick Davies. Davies is een doemdenker. Hij voelt zich als een dokter die kanker vaststelt. "Ik vrees dat de ziekte terminaal is", zo besluit hij zijn boek. Ook in ons land maken mensen zich zorgen. "Kwaliteit en pluralisme vormen voor de bedrijfsleiders en eigenaars in het moderne mediabestel geen primair doel, enkel een mogelijk bijproduct op weg naar rendement", schrijft Pol Deltour, algemeen secretaris van de Vlaamse Vereniging voor Journalisten. "We hebben in Vlaanderen gewoon geen kwaliteitsmedia meer", constateert Ides

Debruyne, directeur van het Fonds Pascal Decroos. Maar als dat zo is, moeten we dan niet veel harder nadenken over oplossingen? Als blijkt dat de commercialisering niet garant staat voor een divers, pluralistisch en kwaliteitsvol medialandschap, moeten we dan niet op zoek naar andere modellen? In de VS wordt al naarstig gezocht naar alternatieven voor het huidige model. Maak van kranten non-profitinstellingen, stelden twee financiële experts van de universiteit van Yale onlangs voor in The New York Times. Schatrijke Amerikanen als Bill Gates of Warren Buffet zouden een paar miljard dollar in een fonds kunnen stoppen en met de opbrengst kan een redactie worden betaald. De grillen van enkele multimiljardairs zijn ook niet meteen een garantie voor pluralisme en democratie, maar het voorstel heeft tenminste het voordeel dat het verder gaat dan wat gemorrel in de marge. Hoe die nieuwe modellen er precies zullen uitzien is trouwens moeilijk te voorspellen. Toen Gutenberg in 1455 zijn eerste bijbel drukte, had hij ook niet meteen The New York Times en The Economist voor ogen. Grofweg kan je wel al stellen dat er drie mogelijke bronnen van inkomsten zijn: de overheid, non-profitinstellingen als sociale bewegingen en stichtingen en de bewuste lezer met een hart voor kwaliteitsmedia. Gooi die drie samen en voeg er nog de participatie van burgerjournalisten aan toe en je krijgt al min of meer een idee hoe zo'n nieuw model er kan uitzien.

Wat?! Moet de overheid dan onze media redden? Wel, dat doet ze nu al. De dagblad- en tijdschriftensector krijgt elk jaar 190 miljoen toegeschoven in de vorm van verlaagde posttarieven (cijfer van 1990!). Daarboven op komen nog eens de overheidsadvertenties. In 2007 waren die goed voor 93,7 miljoen euro. Tel daar nog de BTW-vrijstelling, de lagere spoortarieven voor het vervoer van dag- en weekbladen en projecten als Kranten in de Klas bij en je komt aan een bedrag dat misschien wel boven de 300 miljoen euro ligt. Eigenlijk best wel onthutsend dat we niet eens het exacte cijfer kennen. Noch de minister van Media Kris Peeters, noch de VVJ weet op de paar tientallen miljoenen euro na hoeveel overheidssteun er naar de media vloeit. Maar het gaat wellicht om een bedrag waarmee je alle professionele journalisten in België aan het werk zetten. Je kan dus gerust stellen dat er in Vlaanderen niet eens sprake zou zijn van kranten zonder die gulle steun van de overheid. De media worden bovendien ook nog eens op een onrechtstreekse manier gesteund. Bedrijven kunnen hun reclame-uitgaven aftrekken van de belastingen. Mocht je die belastingaftrek beperken tot 85 procent, dan zou je die andere 15 procent kunnen investeren in kwaliteitsmedia. Het gaat om tientallen miljoenen euro per jaar. Ruim voldoende om een pluralistisch medialandschap te garanderen op het net. Onhaalbaar is dat allemaal niet. Doemdenken over de ondergang van de media is dus niet nodig. Het is een kwestie van politieke keuzes. Natuurlijk zal het nog even zoeken zijn naar een objectieve en correcte manier om dat geld te verdelen. Maar alles is beter dan het huidige systeem waarbij de overheid zonder enige voorwaarde vele miljoenen euro doorsluisst naar de aandeelhouders van commerciële mediabedrijven.

De media zijn op een kritisch punt aangekomen. Eenmaal je op zo'n punt zit, kan het alle kanten uit. Het kan beter worden en het kan erger worden. Ofwel krijgen we een veel democratischer medialandschap ofwel een landschap dat veel schraler en ontoegankelijker is. Met dure kwaliteitsinformatie voor de elite en gratis pulp voor alle anderen, zoals Knack-directeur Rik Van Cauwelaert vreest. In zo'n boeiende maar onzekere tijden is het zonde om het debat over te laten aan commerciële uitgevers en de politici bij wie ze lobbyen. Waar blijft het grote publiek? Waar blijven de sociale bewegingen met een mening over de toekomst van onze media? Het wordt tijd dat ook zij stilaan de kater van de verzuilde media doorspoelen en op zoek gaan naar creatieve en innovatieve manieren om bij te dragen aan een pluralistischer, diverser en democratisch medialandschap.

Christophe Callewaert is mede hoofdredacteur bij [indymedia.be](http://indymedia.be) | [GetBasic.be](http://GetBasic.be)

Han Soete is mede hoofdredacteur en coördinator bij [indymedia.be](http://indymedia.be) | [GetBasic.be](http://GetBasic.be)

## **Bestel het boek 'Crisis in de media'**

De crisis slaat toe in medialand. Mediaconcerns herstructureren. Journalisten worden ontslagen. Zullen er binnen een paar jaar nog kranten bestaan? En zullen ze nog kwaliteit bieden? Of zal het zoeken zijn naar wat ernst tussen de naaktfoto's van Madonna en de uitwijdingen over populaire quizprogramma's? We hebben het gevraagd aan hoofdredacteurs, aan een professor, een freelancer en de algemeen secretaris van de journalistenbond. Bestel het boek [Crisis in de media](#), met de meningen van Hilde Van den Bulck

(mediaprofessor Universiteit Antwerpen), Pol Deltour (Vlaamse Vereniging van Journalisten), Peter Vandermeersch (De Standaard en Het Nieuwsblad), Rik Van Cauwelaert (Knack), Wouter Hillaert (Theaterrecensent, Press for more) en Han Soete & Christophe Callewaert (Indymedia.be).

---

---

News mailing list

[News@lists.indymedia.be](mailto:News@lists.indymedia.be)

<http://lists.indymedia.be/mailman/listinfo/news>